

Brusel 8. prosince 2023
(OR. en)

16599/23

AG 173
VETER 116
AGRI 814

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	C(2023) 8362 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE o evropské občanské iniciativě „Evropa bez kožešin“

Delegace naleznou v příloze dokument C(2023) 8362 final.

Příloha: C(2023) 8362 final



EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 7.12.2023
C(2023) 8362 final

SDĚLENÍ KOMISE

o evropské občanské iniciativě „Evropa bez kožešin“

SDĚLENÍ KOMISE

o evropské občanské iniciativě „Evropa bez kožešin“

1. ÚVOD: OBČANSKÁ INICIATIVA

Občané EU mohou vyzvat Evropskou komisi, aby předložila návrh právního předpisu k otázce, k níž jsou podle jejich mínění nezbytné právní kroky pro účely provedení Smluv EU. Za tímto účelem musí předložit evropskou občanskou iniciativu podle čl. 11 odst. 4 Smlouvy o Evropské unii, který vyžaduje shromáždění podpisů nejméně jednoho milionu státních příslušníků pocházejících z podstatného počtu členských států. Podrobná pravidla pro evropskou občanskou iniciativu stanoví nařízení (EU) 2019/788¹ (dále jen „nařízení o evropské občanské iniciativě“).

„Evropa bez kožešin“² je desátou evropskou občanskou iniciativou, která byla předložena Komisi k posouzení po dosažení prahových hodnot požadovaných ve Smlouvě o Evropské unii a v nařízení o evropské občanské iniciativě. Jedná se rovněž o šestou úspěšnou iniciativu týkající se zvířat a čtvrtou úspěšnou iniciativu, kterou Komise v roce 2023 posuzovala.

Iniciativa vyzývá Komisi, aby přijala opatření s cílem zakázat: i) chov a usmrcování zvířat za jediným nebo hlavním účelem výroby kožešin a ii) uvádění kožešin ze zvířat chovaných na farmách a výrobků obsahujících tyto kožešiny na trh EU. Organizátoři uvádějí pro zákaz chovu zvířat na kožešinových farmách v celé EU tyto důvody:

1) Chov zvířat na kožešinových farmách je v rozporu i s tím nejzákladnějším pojetím dobrých životních podmínek zvířat. Kožešinové farmy nejsou schopny uspokojovat etologické potřeby zvířat chovaných na kožešiny. Při výkonu této činnosti nelze dosáhnout ani jedné z pěti svobod a ani jedné z pěti oblastí.

2) Naprostá většina druhů zvířat chovaných pro kožešiny jsou stále převážně volně žijící zvířata. Nejsou vhodná k intenzivnímu uzavřenému chovu v klecích. Pokud jde o jiné druhy zvířat, jako jsou králíci a činčily, ani u nich nelze legitimizovat účel chovu v malých klecích a jejich usmrcování výhradně nebo hlavně kvůli hodnotě jejich kožešiny.

3) Komise oznámila svůj záměr postupně ukončit klecový chov druhů, které jsou chovány k produkci potravin. Pokračování klecového chovu zvířat pro výrobu kožešin již nelze ospravedlnit.

4) Jasná většina občanů EU si přeje zákaz chovu zvířat pro kožešiny a stále více členských států přijímá opatření k ukončení výroby kožešin na vnitrostátní úrovni.

5) Spolunormotvůrci již obavy ohledně chovu zvířat pro kožešiny vyjádřili.

¹ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě \(Úř. věst. L 130, 17.5.2019, s. 55\).](#)

² https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2021/000006_cs

6) Kožešinové farmy představují riziko pro zdraví zvířat a lidí, jak dokládá pandemie COVID-19, která postihla stovky norkových farem. Navíc bylo zjištěno, že nové varianty viru SARS-CoV-2 byly přeneseny na člověka.

7) Chov zvířat pro kožešiny má významný dopad na životní prostředí a představuje vážnou hrozbu pro původní biologickou rozmanitost.

8) Znatelný rozdíl mezi vnitrostátními právními předpisy, pokud jde o odvětví výroby kožešin, vedl k narušení vnitřního trhu Unie a jediným odůvodnitelným řešením je nyní uložit úplný zákaz.

9) Nemělo být povoleno uvádění kožešin ze zvířat chovaných na farmách a výrobků obsahujících tyto kožešiny na trh v EU.

Na základě žádosti organizátorů ze dne 25. ledna 2022 Komise iniciativu³ zaregistrovala dne 16. března 2022. Po ověření prohlášení o podpoře ze strany orgánů členských států organizátoři dne 14. června 2023 iniciativu předložili Komisi.

Organizátoři podrobně popsali cíle iniciativy na setkání s Komisí dne 20. července 2023 a během slyšení uspořádaného v Evropském parlamentu dne 12. října 2023⁴. Na těchto setkáních se organizátoři ve svých prezentacích soustředili na norky, lišky, psíky mývalovité a činčily a zdůraznili, že na králíky se vztahuje evropská občanská iniciativa „Konec doby klecové“⁵. V současnosti nejsou v Unii pro výhradní nebo hlavní účel produkce kožešin chovány žádné jiné druhy zvířat. V rámci diskuse o rizicích pro zdraví zvířat a lidí organizátoři poukázali také na nedávné případy chřipky ptáků na kožešinových farmách v EU.

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) navíc uspořádal dne 20. září 2023 k této iniciativě debatu⁶ a Evropský parlament uspořádal dne 19. října 2023 plenární debatu⁷.

Toto sdělení v souladu s čl. 15 odst. 2 nařízení o evropské občanské iniciativě uvádí právní a politické závěry Komise ohledně dotyčné iniciativy, případná opatření, jež má v úmyslu v reakci na tuto iniciativu přijmout, a plánovaný harmonogram.

³ [Prováděcí rozhodnutí Komise \(EU\) 2022/482 ze dne 16. března 2022 týkající se žádosti o registraci evropské občanské iniciativy s názvem „Fur Free Europe“ \(„Evropa bez kožešin“\) podle nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/788.](#)

⁴ <https://www.europarl.europa.eu/committees/cs/fur-free-europe/product-details/20231005ECI00161>

⁵ https://food.ec.europa.eu/animals/animal-welfare/eci-end-cage-age_cs#end-the-cage-age

⁶ <https://www.eesc.europa.eu/cs/news-media/press-releases/eesc-celebrates-success-fur-free-europe-citizens-initiative>

⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/agenda/briefing/2023-10-16/16/parliament-to-debate-citizens-initiative-on-a-fur-free-europe>

2. SOUVISLOSTI

Podle článku 13 Smlouvy o fungování Evropské unie⁸ a vzhledem k tomu, že zvířata jsou vnímající bytosti, musí EU a její členské státy při stanovování a provádění politik EU v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje plně zohledňovat požadavky na dobré životní podmínky zvířat a přitom zohledňovat právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím. Smlouva rovněž v článku 114 stanoví, že politika Unie v oblasti vnitřního trhu musí zajišťovat vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a životního prostředí.

Články 168 a 191 Smlouvy o fungování EU poskytují právní základ pro politiku Unie v oblasti ochrany zdraví a životního prostředí a rovněž vyžadují vysokou úroveň ochrany, která musí být ve vztahu k životnímu prostředí a podle článku 11 Smlouvy o fungování EU začleněna do vymezení a provádění politik a činností Unie.

Nařízení (EU) 2022/2371⁹ obsahuje ustanovení pro zajištění prevence epidemií a pandemií a připravenosti a reakce na ně, včetně epidemií a pandemií, které jsou způsobeny zoonotickými onemocněními postihujícími EU, a to prostřednictvím posíleného dozoru, včasného varování a začlenění přístupu „Jedno zdraví“ do zdravotnických politik.

2.1. Historické pozadí

2.1.1. Doporučení Rady Evropy o dobrých životních podmínkách kožešinových zvířat

V březnu 1976 přijaly členské státy Rady Evropy Evropskou úmluvu o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely¹⁰.

V červnu 1999 přijal Stálý výbor Evropské úmluvy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (Rada Evropy) doporučení¹¹ týkající se kožešinových zvířat. EU ratifikovala Úmluvu Rady Evropy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely na základě rozhodnutí Rady 78/923/EHS¹², a proto jsou úmluva i veškerá doporučení přijatá na jejím základě součástí právního řádu Unie.

Doporučení stanoví minimální požadavky týkající se chovu a kontroly kožešinových zvířat, včetně výběhů, ustájení a vybavení, regulace, změn fenotypu a/nebo genotypu, usmrcování, výzkumu a dalších doplňujících ustanovení.

⁸ Článek 13 Smlouvy: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2371 ze dne 23. listopadu 2022 o vážných přeshraničních zdravotních hrozbách a o zrušení rozhodnutí č. 1082/2013/EU (Úř. věst. L 314, 6.12.2022, s. 26).

¹⁰ https://food.ec.europa.eu/system/files/2016-10/aw_european_convention_protection_animals_en.pdf

¹¹ https://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/biological_safety_and_use_of_animals/farming/Rec%20fur%20animals%20E%201999.asp

¹² Rozhodnutí Rady 78/923/EHS ze dne 19. června 1978 o uzavření Evropské úmluvy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (Úř. věst. L 323, 17.11.1978, s. 12).

Zvláštní ustanovení pro většinu chovaných druhů zahrnují doporučení týkající se minimálního prostoru, ale také doporučení dále zlepšovat systém ustájení, aby se minimalizovalo riziko nálezů a poranění a zajistilo se stimulující prostředí umožňující zvířatům naplňovat jejich biologické potřeby, jak vyplývají z pozorování zvířat v přírodě a v podmínkách farem.

V doporučení bylo rovněž uznáno, že v dané době nebyly k dispozici dostatečné vědecké důkazy o požadavcích na dobré životní podmínky kožšinových zvířat, aby bylo možné přijmout podrobná ustanovení pro provádění všech zásad stanovených v kapitole I Úmluvy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely.

2.1.2. Odvětvový systém dobrovolné certifikace – WelFur

Za účelem posouzení dobrých životních podmínek kožšinových zvířat ve stávajících podmínkách chovu vypracovalo dotčené odvětví na základě výzkumného projektu Welfare Quality financovaného Evropskou komisí dobrovolný soubor norem pro dobré životní podmínky kožšinových zvířat (WelFur). Projekt Welfare Quality využívá vědecké poznatky k vytvoření systému posouzení úrovně dobrých životních podmínek zvířat na farmách. Na základě toho dotčené odvětví vyvinulo systém, který neposuzuje dobré životní podmínky v absolutních hodnotách, ale poskytuje metodiku pro hodnocení farem v rámci současné praxe.

Program WelFur¹³ slouží jako soukromý systém certifikace pro farmy chovající norky, stříbrné a polární lišky a psíky mývalovité. Poslední z nich, pro psíky mývalovité, byl zveřejněn v roce 2019. Farmy, které nemají certifikaci WelFur, nemohou prodávat kožšiny prostřednictvím mezinárodních aukčních síní. Systém certifikace na úrovni farmy¹⁴ zahrnuje 22 měření, čtyři zásady (ustájení, krmění, zdraví a vhodné chování) a je dále rozdělen na dvanáct kritérií pro dobré životní podmínky¹⁵ a jedno celkové hodnocení.

Podle informací dotčeného odvětví bylo od roku 2017 do 1. období roku 2023 provedeno 14 913 posouzení farem a shromážděny příslušné údaje.

Odvětví uvádí, že program WelFur slouží také jako dobrovolný systém označování pro spotřebitele, který jim umožňuje zjistit, zda kožšina pochází z certifikovaných evropských kožšinových farem¹⁶.

Nevládní organizace zabývající se ochranou zvířat však nepovažují program WelFur za účinný systém pro posuzování dobrých životních podmínek jednotlivých zvířat a své názory prezentovaly ve zprávě „Certified cruel. Why WelFur fails to stop the suffering of animals on fur

¹³ <https://www.sustainablefur.com/animal-welfare/#:~:text=WelFur%20is%20a%20Europe-wide%20programme%20designed%20to%20assess,and%20is%20based%20on%20a%20purely%20scientific%20approach>

¹⁴ https://sustainablefur.com/wp-content/uploads/2018/12/WelFur_Briefing.pdf

¹⁵ Absence dlouhodobého hladu a žízně, pohodlí při hnízdění, tepelný komfort, volnost pohybu, absence zranění, absence onemocnění, absence bolesti vyvolané postupy regulace, projevy sociálního chování, projevy jiného chování, dobrý vztah mezi člověkem a zvířetem, pozitivní emocionální stav.

¹⁶ <https://www.furmark.com/traceability>

farms“¹⁷. Zdůrazňují zejména, že program WelFur je navržen na základě současných klecových systémů a nevyžaduje pro norky přístup k vodě nebo pro lišky přístup k místům na hrabání, a proto neřeší přirozené potřeby chování těchto zvířat.

2.1.3. Vědecké stanovisko z roku 2001 k dobrým životním podmínkám zvířat chovaných na výrobu kožešin

V roce 2001 přijal Vědecký výbor Evropské komise pro zdraví a dobré životní podmínky zvířat zprávu „The welfare of animals kept for fur production“¹⁸, která se zabývá dobrými životními podmínkami některých druhů zvířat chovaných na výrobu kožešin.

Zpráva se zaměřila na vědecké posouzení dobrých životních podmínek zvířat chovaných na výrobu kožešin a uvedla, že systémy chovu používané v době posouzení představovaly pro všechny druhy zvířat chovaných na výrobu kožešin vážné problémy, a vyzvala k nápravným opatřením a úsilí o vytvoření nové koncepce systémů ustájení, aby vyhovovaly potřebám těchto zvířat.

Zpráva uvedla, že klece a postupy a metody chovu norků a lišek by se měly výrazně zlepšit, aby poskytovaly dostatečně komplexní prostředí a stimulovaly běžné chování, jako je hra a průzkum.

2.2. Současný kontext politiky EU

2.2.1. Současný právní rámec EU pro kožešinová zvířata

V současné době neupravují dobré životní podmínky zvířat chovaných na výrobu kožešin žádné zvláštní právní předpisy EU. Obecné minimální požadavky na ochranu zvířat chovaných pro hospodářské účely jsou stanoveny ve směrnici Rady 98/58/ES¹⁹ ze dne 20. července 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, která zahrnuje i zvířata chovaná na výrobu kožešin. Tato směrnice poskytuje ochranu prostřednictvím obecných zásad.

V souladu s ustanoveními uvedené směrnice musí být o zvířata náležitě pečováno, jejich volný pohyb nesmí být omezován tak, aby jim způsoboval zbytečné utrpení nebo zranění, a zvířatům, jež jsou uzavřena, musí být poskytnut náležitý prostor pro jejich fyziologické a etologické potřeby v souladu s dosavadními zkušenostmi a vědeckými poznatky. Směrnice rovněž stanoví obecné požadavky na krmení a napájení, podmínky ustájení, kontroly, veterinární a případná jiná nezbytná ošetření a chovatelské postupy. Tato pravidla vycházejí z Evropské úmluvy o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely²⁰.

2.2.2. Současný kontext politiky EU: Zelená dohoda pro Evropu a strategie „Od zemědělců ke spotřebitelům“

Dne 20. května 2020 přijala Evropská komise v rámci Zelené dohody pro Evropu strategii „Od zemědělců ke spotřebitelům“, která se komplexně zabývá výzvami udržitelných potravinových

¹⁷ https://www.furfreealliance.com/wp-content/uploads/2020/01/CertifiedCruel_FFA-Research-Report-3.pdf

¹⁸ https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-12/sci-com_scah_out67_en.pdf

¹⁹ Úř. věst. L 221, 8.8.1998, s. 23.

²⁰ https://food.ec.europa.eu/system/files/2016-10/aw_european_convention_protection_animals_en.pdf

systémů a uznává neoddělitelné vazby mezi zdravými lidmi, zdravou společností a zdravou planetou. Strategie zdůraznila, že zajištění lepších životních podmínek zvířat zlepšuje zdraví zvířat a kvalitu potravin, může pomoci zachovat biologickou rozmanitost, přispět k boji proti antimikrobiální rezistenci a zabránit šíření nebo vzniku zoonóz.

Strategie oznámila záměr Komise revidovat právní předpisy EU týkající se dobrých životních podmínek zvířat, aby byly v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky, rozšířila se jejich oblast působnosti, usnadnila se jejich vymahatelnost a v konečném důsledku se zvýšila úroveň dobrých životních podmínek zvířat. Komise rovněž oznámila, že prozkoumá možnosti regulace označování dobrých životních podmínek zvířat.

Jako první krok této revize bylo v říjnu 2022 zveřejněno hodnocení stávajících právních předpisů týkajících se dobrých životních podmínek zvířat (tzv. „kontrola účelnosti“)²¹. Výsledky kontroly účelnosti právních předpisů týkajících se dobrých životních podmínek zvířat ukázaly, že navzdory dosaženému pokroku je potřeba v budoucích pravidlech zohlednit rostoucí společenská očekávání, etické otázky, vědecký a technologický rozvoj a budoucí výzvy v oblasti udržitelnosti.

Výsledky četných veřejných konzultací, průzkumů Eurobarometr a dalších průzkumů a řada úspěšných evropských občanských iniciativ v této oblasti ukazují, že občané očekávají lepší ochranu hospodářských zvířat. Podle průzkumu Eurobarometr²², který Evropská komise zveřejnila dne 19. října, se velká většina Evropanů (84 %) domnívá, že dobré životní podmínky hospodářských zvířat by měly být v jejich zemi chráněny lépe než nyní. Ohledně chovu zvířat na kožešinových farmách se více než polovina respondentů (57 %) domnívá, že by měl být v EU úplně zakázán, a téměř třetina (32 %) zastává názor, že by měl být zachován pouze v případě zlepšení životních podmínek zvířat.

Komise v současné době pracuje na revizi stávajících pravidel týkajících se dobrých životních podmínek zvířat. Jako první krok Komise současně s tímto sdělením zveřejňuje návrh na revizi pravidel EU týkajících se dobrých životních podmínek zvířat během přepravy a návrh nových pravidel týkajících se dobrých životních podmínek koček a psů. Kromě toho Komise plánuje strategický dialog o budoucnosti zemědělství, aby podnítila diskusi o potravinových systémech jako takových a aby získala informace pro budoucí činnost v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a udržitelnosti obecně.

2.2.3. Přístup „Jedno zdraví“ a reakce ve formě politiky

Základem preventivních opatření je biologická bezpečnost, která je pro kožešinové farmy klíčovým faktorem prevence nákaz, včetně infekcí virem COVID-19 (SARS-CoV-2) a vysoce patogenní influenzy ptáků (HPAI). Riziko přenosu zoonotických patogenů mezi zvířetem a člověkem bude existovat vždy, ať už v přírodě, v domácnosti nebo v zemědělském systému. Hospodářská zvířata jsou chována pod dozorem, kontrolou a za podmínek biologické bezpečnosti, které toto riziko minimalizují.

²¹ https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-10/aw_eval_revision_swd_2022-328_en.pdf

²² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_23_4951

Členské státy EU, Evropská komise spolu s klíčovými agenturami, jako je Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA), zajišťují neustálý dozor, přičemž podporují včasné varování, připravenost a reakci na zoonotické hrozby. Právní předpisy EU v oblasti ochrany veřejného zdraví a zdraví zvířat mají dobře zavedené struktury, mechanismy a schopnosti reakce, včetně ještě lepší rychlé dostupnosti lékařských protiopatření, aby bylo možné reagovat na jakékoli závažné ohnisko nákazy.

EFSA a ECDC provedly několik posouzení rizika, které představuje vir SARS-CoV-2 na kožešinových farmách²³. Nejnovější posouzení EFSA/ECDC²⁴ dospělo k závěru, že k zavlečení viru na kožešinové farmy obvykle dochází prostřednictvím infikovaných osob a že tomu lze předcházet systematickým testováním osob vstupujících na farmy a uplatňováním odpovídající biologické bezpečnosti, například vhodným používáním nefarmakologických zásahů (např. osobních ochranných prostředků) u osob vstupujících na norkové farmy.

Genomická analýza viru SARS-CoV-2 ukázala shluky specifické pro norky, které se mohou rozšířit zpět do lidské populace. Za současné epidemiologické situace v EU, kdy byl zaznamenán výrazný pokles ohnisek v norkových farmách a kdy většina lidské populace získala vůči viru SARS-CoV-2 určitou úroveň imunity, se riziko, které pro běžnou populaci představují infikovaní norci, považuje za velmi nízké až nízké.

V uplynulém roce byla také v důsledku viru vysoce patogenní chřipky ptáků (HPAI), který se šířil v rámci rozsáhlé zeměpisné oblasti u volně žijících ptáků, častěji hlášena infekce u volně žijících a chovaných savců, včetně v několika kožešinových farmách²⁵. Ochrana²⁶ savců ve farmovém chovu před volně žijícími ptáky (zejména mořskými a stěhovavými vodními ptáky) by měla být prioritou.

Zprávy²⁷ s výsledky společných posouzení epidemiologické situace v souvislosti s influencí ptáků v Evropě a ve světě, včetně savců, která provádějí úřad EFSA, středisko ECDC a referenční laboratoř Evropské unie, jsou zveřejňovány alespoň každé tři měsíce. Podle těchto společných posouzení zůstává riziko nákazy lidí viry influenzy ptáků aktuálně šířícího se typu 2.3.4.4b A(H5) v Evropě nízké pro širokou veřejnost v zemích EU/EHP a nízké a pro skupiny, které jsou profesně nebo jinak vystaveny kontaktu se zvířaty infikovanými influencí ptáků (např. pracovníci na farmách v kontaktu s infikovanými zvířaty) nízké až střední. Sekvenční analýzy virů influenzy ptáků, které byly izolovány z některých kožešinových farem, naznačují možný přenos mezi savci na postižených kožešinových farmách. Kožešinové farmy, kde se mohou tyto viry šířit, by mohly představovat prostředí pro přeskupení virů, zejména v podzimním a zimním období, kdy se souběžně šíří i viry lidské chřipky.

²³ <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/RRA-SARS-CoV-2-in-mink-12-nov-2020.pdf> a <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2021.6459>

²⁴ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2023.7822>

²⁵ Jedna farma ve Španělsku v roce 2022 a 26 farem ve Finsku v roce 2023.

²⁶ Sims, L. D., Domenech, J., Benigno, C. a kol., 2005. Origin and evolution of highly pathogenic H5N1 avian influenza in Asia. *Veterinary Record* 157:159–64.

²⁷ <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/avian-influenza#published-on-this-topic>

Tuto situaci je proto nutné řešit přístupem „Jedno zdraví“. Útvary Evropské komise proto svolaly několik zasedání Výboru pro zdravotní bezpečnost (HSC) a společná zasedání s vedoucími veterinárních služeb EU, aby zajistily neustálé monitorování a připravenost k rychlé reakci.

Výbor HSC pracuje na stanovisku k HPAI s navrhovanými opatřeními, která by měly členské státy zvážit na podporu spolupráce mezi orgány na ochranu veřejného zdraví a veterinárními orgány v rámci přístupu „Jedno zdraví“.

2.2.4. *Politiky EU v oblasti invazních nepůvodních druhů*

Invazními nepůvodními druhy jsou živočichové (a rostliny), kteří jsou náhodně nebo záměrně zavlečeni činností člověka do přírodního prostředí, kde se běžně nevyskytují. Představují hlavní hrozbu pro původní živočichy (a rostliny) v Evropě a jednu z hlavních příčin úbytku biologické rozmanitosti. Nařízení (EU) č. 1143/2014 o invazních nepůvodních druzích²⁸ obsahuje soubor opatření, která mají být přijata v celé EU v souvislosti s invazními nepůvodními druhy, a seznam invazních nepůvodních druhů vzbuzujících obavy Unie. Druhy uvedené na tomto seznamu jsou považovány za druhy s negativním dopadem na biologickou rozmanitost, jsou vybrány na základě posouzení rizik a podléhají omezením držení, dovozu, prodeje, chovu, pěstování a vypouštění do životního prostředí.

U dvou druhů běžně chovaných na kožešinových farmách bylo provedeno posouzení rizik podle nařízení o invazivních nepůvodních druzích. Jedná se o psíka mývalovitého (*Nyctereutes procyonoides*) a norka amerického (*Neovison vison*). Oba druhy mají negativní dopad na biologickou rozmanitost. Psík mývalovitý byl zařazen na seznam a na tento druh se vztahují výše uvedená omezení, včetně zákazu obchodu s živými exempláři, ačkoli Finsku a Polsku bylo uděleno povolení k pokračování chovu tohoto druhu na kožešinových farmách. To znamená, že v jeho chovu může pokračovat omezený počet zařízení za předpokladu, že dodržují opatření, která omezují rizika pro životní prostředí.

2.2.5. *Textilní politiky EU ve vztahu k výrobkům z kožešin*

Zatímco pravé kožešiny se téměř výhradně používají na oděvy a oděvní doplňky, současné právní předpisy EU týkající se označování kožešin v oděvních (a souvisejících) výrobcích se z velké části omezují na jediné ustanovení nařízení o označování textilií²⁹. Zásadní je, že toto ustanovení vyžaduje pouhý odkaz na přítomnost „netextilních částí živočišných produktů“ (což může být samozřejmě jak pravá kožešina, tak jakýkoli jiný netextilní živočišný produkt, jako je kůže, peří, kosti atd.) a nevztahuje se na výrobky, u nichž tvoří kožešina 20 % celkové hmotnosti či více.

S ohledem na tuto skutečnost a na další záležitosti, jako je širší dopad textilií a souvisejících výrobků na životní prostředí nad rámec dobrých životních podmínek zvířat, řádné informování spotřebitelů a integrity vnitřního trhu, zahájila Komise v srpnu 2023 přezkum nařízení o

²⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1143/2014 ze dne 22. října 2014 o prevenci a regulaci zavlékání a šíření invazních nepůvodních druhů (Úř. věst. L 317, 4.11.2014, s. 35).

²⁹ Článek 12 nařízení (EU) č. 1007/2011.

označování textilií³⁰. Cílem přezkumu je mimo jiné prozkoumat možnost přesného a podrobnějšího označování přítomnosti pravé kožešiny ve všech oděvech a některých souvisejících výrobcích, zejména oděvních doplňcích. Několik průmyslových subjektů a subjektů zabývajících se ochranou životního prostředí již vyzvalo k zavedení takového označování a v různé míře jej podpořilo. V souvislosti s výzvou k předložení faktických důkazů³¹ k revizi pravidel EU týkajících se označování textilií téměř čtvrtina³² z celkové zpětné vazby podpořila podrobné, harmonizované a někdy dokonce povinné označování pravých kožešin, přičemž nikdo nevyjádřil s označováním pravých kožešin v textilních a souvisejících výrobcích nesouhlas.

2.2.6. Souvislosti obchodní politiky EU

V dokumentu „*Přezkum obchodní politiky – otevřená, udržitelná a sebevědomá obchodní politika*“³³ přijatém dne 18. února 2021 Komise zdůraznila, že dovoz musí být v souladu s příslušnými předpisy a normami EU a že za určitých okolností, jež určují pravidla Světové obchodní organizace (WTO), je vhodné, aby EU u dovážených výrobků vyžadovala splnění určitých výrobních požadavků. Legitimita uplatňování výrobních požadavků na dovoz může vycházet z nutnosti chránit životní prostředí nebo reagovat na etické obavy. Pokud je tento přístup zvolen, musí být plně v souladu s pravidly WTO, zejména se zásadou nediskriminace a proporcionality, s cílem zabránit zbytečnému narušení obchodu. V rámci dvoustranných obchodních dohod je rovněž možné prosazovat vyšší normy dobrých životních podmínek zvířat.

Zpráva Komise z června 2022 „*Uplatňování zdravotních a environmentálních norem EU na dovážené zemědělské a zemědělsko-potravinářské produkty*“³⁴ uznala, že skutečně existuje politický prostor pro to, aby EU uplatňovala zdravotní, environmentální a etické požadavky (včetně požadavků na dobré životní podmínky zvířat) na metody výroby a zpracování u dovážených výrobků způsobem, který je slučitelný s WTO. Zpráva zároveň ukázala, že před uplatněním takových výrobních norem na dovoz je vždy nezbytné provést individuální posouzení a každý případ pečlivě analyzovat.

³⁰ https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/textiles-ecosystem/regulation-eu-10072011_cs

³¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13872-Textile-labelling-rules-revision-_cs; viz také petice Evropskému parlamentu 0645/2019, která je k dispozici zde <https://www.europarl.europa.eu/petitions/en/petition/content/0645%252F2019/html/Petition-No-0645%252F2019-by-Joanna-Swabe-%2528Dutch%2529-on-insufficient-consumer-protection-under-EU-legislation-in-the-labelling-of-fur-products>

³² 26 ze 108 obdržených stanovisek (tj. 24 %), z toho deset podniků nebo podnikatelských sdružení (16,4 % všech podniků nebo podnikatelských sdružení, které předložily připomínky) a čtrnáct nevládních organizací (53,8 % nevládních organizací, které předložily připomínky), jakož i jeden orgán veřejné správy (španělské ministerstvo pro ochranu spotřebitele) a jeden evropský občan. Je třeba poznamenat, že až na jednu se všechny nevládní organizace, které v reakci na výzvu k předložení faktických důkazů poskytly zpětnou vazbu k tomuto tématu se specializují na dobré životní podmínky zvířat nebo dokonce na boj proti obchodu s pravými kožešinami a jejich používání ve výrobcích.

³³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/qanda_21_645

³⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0226>

2.3. Analýza současné situace ve vztahu k vnitřnímu trhu a obchodu

2.3.1. Produkce na farmách v členských státech EU a vnitrostátní opatření a stanoviska

Podle údajů evropského kožešinového průmyslu bylo v roce 2023 v EU přibližně 1 088 aktivních kožešinových farem pro chov norků, lišek a psíků mývalovitých, přičemž téměř 7,7 milionu zvířat bylo rozděleno takto:

Tabulka 1: Počet farem v EU podle členských států a druhů zvířat (zdroj: Fur Europe a údaje členských států)

Země	Farmy s chovem norků 2023	Produkce norků 2022	Farmy s chovem lišek 2023	Produkce lišek 2022	Farmy s chovem psíků mývalovitých 2023	Produkce psíků mývalovitých 2022
Bulharsko	1	90 000				
Dánsko	4	—				
Španělsko	28	450 000				
Finsko	157	500 000	365	700 000	60	70 000
Řecko	91	1 400 000				
Litva	88	1 160 000				
Lotyšsko	4	360 000				
Polsko	234	3 400 000	35	30 000		
Rumunsko	2	207 601				
Švédsko	19	200 000				
	628	7 767 601	400	730 000	60	70 000

Farmy celkem **1 088**

Číselné údaje uvedené v tabulce 1 pro produkci norků, která se v současnosti nachází v Lotyšsku a Litvě, budou od roku 2027/2028 upraveny, neboť produkce bude v důsledku vnitrostátních zákazů ukončena. Pokud jde o činčily, v EU se ročně vyprodukuje přibližně 220 000 kožešin³⁵. Neexistují přesné údaje za všechny členské státy. V roce 2023 bylo v Estonsku 231 činčil na čtyřech farmách, avšak od 1. ledna 2025 bude v tomto členském státě produkce kožešin zakázána. V Rumunsku bylo v roce 2023 sedm farem s chovem činčil, v nichž se nacházelo 7 514 zvířat. Ve Španělsku se nacházejí tři farmy s chovem činčil. Dalšími zeměmi, které chovají činčily, jsou Dánsko, Maďarsko, Litva a Polsko.

Sedmnáct členských států přijalo zákaz nebo částečný zákaz chovu kožešinových zvířat (s různým rozsahem a datem vstupu v platnost):

³⁵ Údaje poskytl organizace Fur Europe na základě údajů dodaných jejími členy, kteří působí jako přepravci/zprostředkovatelé činčil. Fur Europe je zastřešující organizace, která zastupuje všechny segmenty odvětví kožešin v Evropě, včetně farmářů, krmivářských zařízení, aukčních síní, úpraven a barvení, kožešníků, výrobců, návrhářů a maloobchodníků.

Tabulka 2: Vnitrostátní zákazy v členských státech EU

	Členský stát EU	Přijetí zákazu	Oblast působnosti zákazu	Vstup zákazu v platnost
1	Rakousko	2005	všechny kožešinové farmy	2005
2	Belgie (Vlámsko) Belgie (Valonsko) Belgie (Brusel)	2019 2015 2016	všechny kožešinové farmy	2023 2015 2016
3	Česko	2017	všechny kožešinové farmy	2019
4	Chorvatsko	2007	všechny kožešinové farmy	2017
5	Dánsko	2009	lišky	2009 s přechodným obdobím do roku 2023
6	Estonsko	2021	všechny kožešinové farmy	2025
7	Francie	2021	norek americký a další nedomestikované druhy výhradně pro výrobu kožešin; nevztahuje se na činčily a králíky	2021
8	Irsko	2022	všechny kožešinové farmy	2022
9	Itálie	2021	všechny kožešinové farmy	2022
10	Lotyšsko	2022	všechny kožešinové farmy	2028
11	Litva	2023	všechny kožešinové farmy	2027
12	Lucembursko	2016	všechny kožešinové farmy	2018
13	Maďarsko	2020	norci, lišky, tchoři a nutrie, s výjimkou činčil a angorských králíků	2020
14	Malta	2022	všechny kožešinové farmy	2022
15	Nizozemsko	2013	všechny kožešinové farmy	2021 (datum vstupu v platnost posunuto na konci roku 2020 z roku 2024 na 8. ledna 2021)
16	Slovinsko	2013	všechny kožešinové farmy	2015
17	Slovensko	2021	všechny kožešinové farmy	2025

Kromě toho lze situaci ve zbývajících členských státech shrnout takto:

Tabulka 3: Aktuální stav³⁶ v členských státech bez zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách

³⁶ Údaje potvrzené členskými státy v říjnu 2023.

1	Bulharsko	Návrhy na zákaz chovu zvířat na kožešinových farmách jsou v současné době předmětem parlamentní debaty.
2	Dánsko	Dánsko pozastavilo chov norků koncem roku 2020 kvůli pandemii COVID-19, ale rozhodlo se zákaz po 1. lednu 2023 neprodloužit. Před rokem 2020 bylo Dánsko největším světovým producentem norkových kožešin.
3	Německo	Německo přijalo v roce 2017 nové požadavky na chov zvířat na kožešinových farmách, jejichž cílem je zlepšit dobré životní podmínky zvířat, což v praxi vedlo k postupnému ukončování činností z důvodu nákladů převažujících nad zisky.
4	Řecko	Žádná probíhající parlamentní debata o možném zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách.
5	Španělsko	Norek americký je považován za invazní nepůvodní druh, proto lze od roku 2013 povolit nové chovy pouze v případě, že byla přijata preventivní opatření. Také strategický plán z roku 2022 předpokládá přijetí opatření k uzavření farem s chovem norka amerického do roku 2030, včetně finanční podpory na jejich transformaci.
6	Kypr	Na Kypru neexistují chovy zvířat na kožešinových farmách.
7	Polsko	Žádná probíhající parlamentní debata o možném zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách.
8	Portugalsko	V Portugalsku neexistují chovy zvířat na kožešinových farmách.
9	Rumunsko	Návrhy na zákaz chovu zvířat na kožešinových farmách jsou předmětem parlamentní debaty.
10	Finsko	Žádná probíhající parlamentní debata o možném zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách. Ve společnosti probíhají debaty.
11	Švédsko	Vláda předložila návrh na finanční podporu majitelů norkových farem, kteří v letech 2024–2025 dobrovolně ukončí svou činnost, a současně zahájila přezkum právních předpisů o dobrých životních podmínkách zvířat s cílem zjistit, zda by měl být chov zvířat na kožešinových farmách zakázán.

Lze tedy shrnout, že jakmile v roce 2027 vstoupí v platnost litevský vnitrostátní zákaz chovu zvířat na kožešinových farmách, budou Finsko, Polsko a Řecko členskými státy, kde se nachází nejvýznamnější část produkce a kde neprobíhá žádná debata o případném zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách ani nebylo v této věci přijato žádné rozhodnutí.

Postoj členských států k případnému zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách byl vyjádřen na dvou zasedáních Rady pro zemědělství a rybolov, a to 28. června 2021 a 26. června 2023. V roce 2021 podpořilo zákaz chovu zvířat na kožešinových farmách v EU dvanáct členských států³⁷. V roce 2023 podpořilo myšlenku zákazu chovu zvířat na kožešinových farmách v EU sedmáct členských států³⁸, zatímco Řecko, Finsko, Polsko a Dánsko se vyslovily proti takovému zakazu.

Mezi členskými státy, které zákaz podpořily, jich několik zdůraznilo potřebu evropského přístupu, protože vnitrostátní zákazy mohou vést k přesunu produkce do jiných členských států.

³⁷ AT, BE, BG, DE, EE, FR, IE, IT, LU, NL, SI, SK.

³⁸ AT, BE, BG, CZ, DE, EE, FR, HU, HR, IE, LV, LU, LT, MT, NL, SK, SI.

Byly vyjádřeny rozdílné názory ohledně potřeby zavést celounijní zákaz uvádění kožešin a kožešinových výrobků na trh v EU, aby se zabránilo tomu, že tento celounijní zákaz povede k přesunu produkce mimo EU. Rozdílné názory byly vyjádřeny také na to, do jaké míry by měl být chov zvířat na kožešinových farmách zakázán na základě zoonotického rizika spojeného s touto činností. Několik členských států se vyslovilo pro vyloučení některých druhů z možného zákazu EU, například králíků a činčil. Několik členských států požadovalo dostatečně dlouhá přechodná období.

Dva ze čtyř členských států, které se postavily proti zákazu EU, požadovaly zvážení hospodářského dopadu a argumentovaly tím, že chov zvířat na kožešinových farmách je v některých oblastech klíčovou zemědělskou produkcí, která přináší příjem venkovským komunitám, a další dva členské státy se domnívaly, že zákaz by byl nepřiměřený a že produkce může probíhat v souladu s vědecky podloženými normami dobrých životních podmínek zvířat bez nutnosti zákazu.

2.3.2. *Ekonomické a sociální aspekty chovu zvířat na kožešinových farmách, výroby a maloobchodního prodeje kožešinových oděvů v EU*

Produkce kožešin probíhá v jedenácti členských státech EU (za několik let, až vstoupí v platnost zákaz v Lotyšsku, Litvě a Estonsku, to bude pouze v osmi členských státech) a ovlivňuje životní podmínky přibližně 8,6 milionu zvířat. Kožešinové farmy jsou vlastněny malými a středními podniky, většinou mikropodniky a malými podniky. Kožešinový průmysl zahrnuje širokou škálu hospodářských subjektů, včetně zemědělců, lovců, zpracovatelů, výrobců, zprostředkovatelů, aukčních síní, maloobchodníků a návrhářů.

Hodnotu produkce kožešin v EU lze shrnout takto:

Tabulka 4: Hodnota produkce EU podle druhů kožešinových zvířat (zdroj: Fur Europe, hodnota získaná vynásobením produkce kožešin v EU průměrnou cenou na mezinárodním trhu v daných ročních obdobích)

Druh	Období před pandemií COVID-19 v letech 2019–2020	Nejhorší dopad pandemie COVID-19 v letech 2021–2022	Období po pandemii COVID-19 v letech 2022–2023
Norci	357 600 000 EUR	208 250 000 EUR	297 000 000 EUR
Lišky	167 700 000 EUR	104 200 000 EUR	43 800 000 EUR
Psíci mývalovití	7 644 000 EUR	3 744 000 EUR	4 550 000 EUR
Celkem	532 944 000 EUR	316 194 000 EUR	345 350 000 EUR

Až do období pandemie COVID-19 a uzavření norkových farem v Nizozemsku a Dánsku byla EU největším světovým producentem kožešin. Největším světovým producentem norků bylo Dánsko, které v roce 2019 vyprodukovalo přibližně 12,5 milionu kožešin, tj. 23 % z celkového počtu 56 milionů kožešin na světě (po většinu předchozího desetiletí se Dánsko dělilo o první místo s Čínou). V roce 2021 se Čína stala největším producentem norků, lišek a psíků mývalovitých, když vyprodukovala 6,87 milionu norkových kožešin. Je však obtížné předvídat, jak se bude situace vyvíjet v nadcházejících letech.

Celková hodnota prodeje na trhu EU, zaznamenaná v rámci výroby kožešinových oděvů z farmových chovů, před krizí pandemie COVID-19 dosáhla 540 milionů EUR, přičemž v roce 2019 činila hodnota vývozu přibližně 400 milionů EUR. Poslední dostupný údaj odhalil výrazný pokles obrátu v EU-27 v roce 2020 (na 260 milionů EUR celkem a téměř 230 milionů EUR ve vývozu)³⁹ v důsledku pandemie. Dotčené odvětví odhaduje, že v příštích letech by se produkce v EU mohla obnovit přibližně na čínskou úroveň.

Teoreticky by zákaz prodeje kožešin z farem a kožešinových výrobků vedl k jejich nahrazení umělými kožešinami. Podle kožešinového průmyslu jsou však pravé a umělé kožešiny dva různé výrobky, pro které existují dva různé trhy, jež si nemusí nutně konkurovat. Ačkoli pravé kožešiny zaujímají v širším oděvním ekosystému jen malou část trhu, jejich hodnota je úměrně vysoká. Pravou kožešinu používají především společnosti vyrábějící špičkové módní výrobky, a to jak světové značky, tak i menší módní domy, což je segment, v němž EU vyniká a v němž celosvětově dominuje. Naopak umělé kožešiny se používají hlavně na levné oděvy a doplňky používané v „rychlé módě“.

Přestože řada luxusních i neluxusních značek v poslední době přestala kožešiny z farem používat⁴⁰, obrat spojený s kožešinovými oděvy by se neměl podceňovat. Podle jedné studie⁴¹, která je k dispozici na internetových stránkách tohoto odvětví a není recenzovaná, činila v roce 2020 maloobchodní hodnota evropských kožešin (hodnota obchodu s kožešinami na maloobchodní úrovni, tj. kožešinových kabátů, doplňků atd.) přibližně 4,8 miliardy USD, což je pod úrovní trendu (odhadovanou na 6 miliard USD) v důsledku dopadu opatření souvisejících s COVID-19 (uzavření norkových farem v některých členských státech).

Počet pracovních míst na plný úvazek se odhaduje na deset na farmu⁴² a v některých regionech je zpracovatelský průmysl na norkové farmy přímo napojen. Odhad počtu pracovních míst, která jsou závislá na výrobě a prodeji kožešinových oděvů, nebyl se prozatím nepodařilo zjistit. Produkce kožešin přináší státům a obcím daňové příjmy. Například ve Finsku podle údajů finského svazu chovatelů kožešinových zvířat činily v roce 2021 daně a příspěvky kožešinového průmyslu finskému státu a obcím 87 milionů EUR. Pracovní místa na kožešinových farmách se nacházejí především ve venkovských oblastech, kde jsou pracovní příležitosti omezenější.

V mnoha případech členské státy, které zavedly vnitrostátní zákazy, poskytly zemědělcům, na které tyto zákazy dopadly, kompenzace.

³⁹ Údaje vycházejí ze strukturální podnikové statistiky Eurostatu – NACE 14.20: Výroba kožešinových výrobků.

⁴⁰ Zara, Armani, Tom Ford, Prada, Gucci, Versace, Michael Kors, Jimmy Choo, DKNY, Burberry, Chanel, Calvin Klein, Hugo Boss, Furla, Ralph Lauren přijaly politiku bez kožešin, online maloobchodní platformy Net-A porter a Farfetch také, H&M zakázala kožešiny z farem, ale stále používá kožešiny exotických zvířat.

⁴¹ Henning Otte Hansen. Global fur retail value, Katedra ekonomiky potravin a zdrojů, Kodaňská univerzita, květen 2021.

⁴² Malmberg, B., Moran, J. [*Fur Free Europe – Why we need to ban fur farming and the placement of farmed fur products on the European market from public health, legal, environmental and ethical perspectives*](#), Fur Free Europe, 2022.

2.3.3. Obchod s kožešinami a výrobky z nich

EU vykazuje v obchodu s kožešinami a kožešinovými výrobky značný přebytek. Většina tohoto přebytku pochází z prodeje surových kůží, avšak EU má rovněž přebytek kožešinových oděvů.

Hodnota vývozu kožešinových výrobků z EU⁴³ v roce 2022 činila přibližně 3,5 miliardy EUR. Mezi deset nejvýznamnějších vývozních destinací EU v letech 2018 až 2022 patřila Čína (17 % vývozu EU), Spojené státy (8 %), Hongkong (6 %), Vietnam (6 %), Kambodža (6 %), Thajsko (4 %), Spojené království (5 %), Tunisko (4 %), Srbsko (4 %) a Jižní Korea (4 %).

Dovoz kožešinových výrobků do EU ze třetích zemí byl hodnotově nižší než vývoz a v roce 2022 činil 2,7 miliardy EUR. Mezi deset největších dovozců do EU v letech 2018 až 2022 patřila Brazílie (13 % dovozu do EU), Spojené státy (11 %), Čína (7 %), Spojené království (7 %), Turecko (5 %), Indie (5 %), Argentina (4 %), Jihoafrická republika (3 %), Nigérie (3 %) a Nový Zéland (3 %).

3. REAKCE NA EVROPSKOU OBČANSKOU INICIATIVU

3.1. Reakce na iniciativu: opatření a harmonogram

V posledních letech byla publikována řada studií týkajících se zvířat chovaných na výrobu kožešin, např. studie o behaviorálních účincích integrace předmětů k obohacení prostředí v klecích pro norky (např. Hansen a kol.⁴⁴, 2007; Meagher a Mason⁴⁵, 2012) a v klecích pro lišky (Korhonen a kol.⁴⁶, 2003; Koistinen a kol.⁴⁷, 2009). Stále však neexistuje obecná vědecká shoda ohledně důležitých aspektů týkajících se jejich chovu a dopadu na dobré životní podmínky. Dosud také nepanuje shoda ohledně toho, zda je možné dosáhnout na kožešinových farmách minimálních podmínek potřebných k zajištění dobrých životních podmínek těchto zvířat, a pokud ano, jaké by tyto podmínky měly být.

Možnosti napodobení přírodních podmínek (naplnění přirozeného chování) a vliv na dobré životní podmínky těchto zvířat jsou předmětem zkoumání a přinejmenším prozatím vedou k bezvýsledným diskusím a rozdílným názorům. Například existují rozdílné názory na to, zda by norkům měla být poskytována voda na plavání, nebo na to, do jaké míry je plavání pro norky nezbytným chováním.

⁴³ Zahrnuje výrobky spadající pod HS 41 (surové kůže (jiné než kožešiny) a usně) a HS 43 (kožešiny a umělé kožešiny)

⁴⁴ [Hansen, S. W., Malmkvist, J., Palme, R., Damgaard, B. M. \(2007\). Do double cages and access to occupational materials improve the welfare of farmed mink? *Animal Welfare*, 16\(1\), s. 63–76.](#)

⁴⁵ Meagher, R. K., Mason, G. J. (2012). Environmental enrichment reduces signs of boredom in caged mink. *PloS one*, 7(11), e49180.

⁴⁶ Korhonen, H. T., Jauhiainen, L., Rekilä, T. (2003). In-cage sandbox as a ground substitute for farmed blue foxes (*Alopex lagopus*): Effects on digging activity and welfare. *Canadian Journal of Animal Science*, 83(4), s. 703–712.

⁴⁷ Koistinen, T., Turunen, A., Kiviniemi, V., Ahola, L., Mononen, J. (2009). Bones as enrichment for farmed blue foxes (*Vulpes lagopus*): interaction with the bones and preference for a cage with the bones. *Applied Animal Behaviour Science*, 120(1–2), s. 108–116.

Proto v současné době chybí aktualizované vědecké posouzení, na jehož základě by bylo možné dospět k závěru, zda lze kožešinová zvířata chovat za podmínek, které zajišťují dostatečnou úroveň jejich dobrých životních podmínek.

Evropská komise proto v reakci na tuto občanskou iniciativu zaslala 5. prosince 2023 úřadu EFSA mandát, v němž žádá o aktualizované vědecké stanovisko k dobrým životním podmínkám kožešinových zvířat. Mandát požaduje, aby úřad EFSA poskytl nezávislé stanovisko k ochraně zvířat chovaných na výrobu kožešin (norki, lišky, psíci mývalovití a činčily). V rámci tohoto mandátu byl úřad EFSA vyzván, aby:

- a) poskytl aktualizaci přehledu literatury o dobrých životních podmínkách zvířat chovaných na výrobu kožešin;
- b) poskytl přehled nejběžnějších systémů chovu a současných postupů nebo jiných v praxi vyzkoušených systémů chovu zvířat na výrobu kožešin v případě norků, lišek, psíků mývalovitých a činčil;
- c) určil nejvýznamnější důsledky pro dobré životní podmínky zvířat a odpovídající nebezpečí v souvislosti s běžnými systémy a postupy chovu zvířat na výrobu kožešin v případě norků, lišek, psíků mývalovitých a činčil;
- d) posoudil u nejvýznamnějších důsledků pro dobré životní podmínky zvířat, zda lze těmto důsledkům zabránit nebo je podstatně zmírnit v současných podmínkách chovu nebo v jiných v praxi vyzkoušených systémech chovu v případě norků, lišek, psíků mývalovitých a činčil.

Úřad EFSA má toto vědecké stanovisko předložit do března 2025.

S přihlédnutím ke stanovisku úřadu EFSA Komise v roce 2025 jako druhý krok vyhodnotí nezbytnost a oprávněnost zákazů požadovaných evropskou občanskou iniciativou „Evropa bez kožešin“ sledující cíle v oblasti životního prostředí, zdraví zvířat, veřejného zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, a to tak, aby se obavy spotřebitelů mohly řešit v praxi a zároveň bylo zajištěno hladké fungování vnitřního trhu. Posoudí také přiměřenost těchto zákazů. Součástí tohoto hodnocení bude i posouzení hospodářských a sociálních dopadů těchto zákazů v EU. Posouzení by mělo rovněž zhodnotit proveditelnost a vhodnost alternativních přístupů k zajištění dobrých životních podmínek kožešinových zvířat chovaných na farmách, včetně zavedení přísnějších pravidel pro jejich dobré životní podmínky, a zda by se tato pravidla měla vztahovat i na dovážené produkty. Kromě toho prozkoumá možnosti, jak zajistit, aby případné iniciativy v této oblasti politiky obstály i v budoucnu.

S ohledem na stanovisko úřadu EFSA a výsledky tohoto hodnocení Komise do března 2026 sdělí, zda považuje za vhodné navrhnout zákaz (po uplynutí přechodného období) chovu a usmrcování norků, lišek, psíků mývalovitých nebo činčil na farmách a zda je vhodné navrhnout zákaz (po uplynutí přechodného období) uvádět na trh Unie kožešiny a kožešinové výrobky z norků, lišek, psíků mývalovitých nebo činčil pocházejících z kožešinových farem, nebo alternativně prostřednictvím právních předpisů EU přijmout vhodné normy, které by lépe řešily potřeby dobrých životních podmínek zvířat. Poté rovněž uvede související plánovaný harmonogram pro případná opatření, která navrhne přijmout.

3.2. Doprovodné činnosti

3.2.1. Doprovodné činnosti přístupu „Jedno zdraví“

Nadále se budou konat schůzky Společného výboru pro zdravotní bezpečnost (HSC) a vedoucích veterinárních služeb s cílem sledovat vývoj epidemiologie vysoce patogenní influenzy ptáků a její potenciální dopad na veřejné zdraví.

Společná posouzení týkající se influenzy ptáků, která provádějí Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA), Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a referenční laboratoř EU, budou pravidelně pokračovat a budou se zabývat nově zjištěnými riziky s iterativním přístupem.

Středisko ECDC nepřetržitě sleduje mimo jiné i genomické údaje o COVID-19 a provádí dozor nad zoonotickou chřipkou, včetně HPAI, založený na konkrétních událostech a epidemiologických informacích.

Komise rovněž plánuje v roce 2024 provést tři návštěvy v členských státech, kde se nacházejí norkové/kožešinové farmy, a prozkoumat kontroly a mechanismy přístupu „Jedno zdraví“, které jsou na těchto farmách zavedeny pro prevenci zoonotických hrozeb s pandemickým potenciálem, jako je SARS-CoV-2 a influenza ptáků, jejich odhalování a reakci na ně. V rámci těchto návštěv mohou být také zjišťovány informace o dobrých životních podmínkách zvířat.

3.2.2. Invazní nepůvodní druhy

Komise v současné době aktualizuje posouzení rizik pro norka amerického (*Neovison vison*). V závislosti na výsledku tohoto posouzení Komise v roce 2024 zváží, zda navrhne zařadit tento druh na seznam v rámci nařízení o invazivních nepůvodních druzích.

3.2.3. Označování kožešin v oděvech a oděvních doplňcích

Komise provádí hodnocení nařízení o označování textilií, přičemž na základě posouzení dopadů prozkoumá možnost harmonizovat, a dokonce vyžadovat přesné a podrobné informace pro spotřebitele o přítomnosti pravých kožešin na etiketách všech oděvů a souvisejících výrobků, jako jsou oděvní doplňky. Spotřebitelé by se pak mohli při nákupu kožešin rozhodovat na základě přesných, snadno dostupných a důvěryhodných informací.

Předpokládá se několik konzultačních iniciativ, včetně otevřené veřejné konzultace, která bude zahájena do konce roku 2023.

Komise dokončí hodnocení a posouzení dopadů v průběhu roku 2024. Na základě výsledků tohoto hodnocení a posouzení dopadů Komise zváží, zda by bylo vhodné nařízení o označování textilií revidovat.

4. ZÁVĚR

Evropská občanská iniciativa „Evropa bez kožešin“ nastoluje důležité otázky, které jsou relevantní pro politiku EU v rámci přístupu „Jedno zdraví“ zaměřenou na ochranu zvířat, lidí a životního prostředí.

V odpovědi Komise jsou popsána opatření, jejichž cílem je získat solidní základ opírající se o vědecké poznatky, aby bylo možné posoudit sociální, environmentální, ekonomické a právní aspekty, včetně z hlediska iniciativy přístupu „Jedno zdraví“.

Z tohoto důvodu:

- Komise požádala úřad EFSA, aby do března 2025 předložil vědecké stanovisko s cílem přijmout informované rozhodnutí,
- na základě stanoviska úřadu EFSA a výsledků tohoto hodnocení Komise do března 2026 sdělí, zda považuje za vhodné navrhnout zákaz (po uplynutí přechodného období) chovu a usmrcování norků, lišek, psíků mývalovitých nebo činčil na farmách a zda je vhodné navrhnout zákaz (po uplynutí přechodného období) uvádět na trh Unie kožešiny a kožešinové výrobky z norků, lišek, psíků mývalovitých nebo činčil pocházejících z kožešinových farem, nebo alternativně prostřednictvím právních předpisů EU přijmout vhodné normy, které by lépe řešily potřeby dobrých životních podmínek zvířat.

Do doby, než bude toto posouzení dokončeno, podnikne Komise v souvislosti s dobrými životními podmínkami zvířat, přístupem „Jedno zdraví“ a environmentálními dopady chovu zvířat na kožešinových farmách několik kroků:

- v roce 2024 plánuje Komise provést tři návštěvy v členských státech, kde se nacházejí norkové/kožešinové farmy, a prozkoumat zavedené kontroly a mechanismy přístupu „Jedno zdraví“. V rámci těchto návštěv mohou být také zjišťovány informace o dobrých životních podmínkách zvířat,
- v závislosti na výsledku probíhajícího posouzení Komise v roce 2024 zváží, zda navrhne zařadit norka amerického (*Neovison vison*) na seznam invazních nepůvodních druhů vzbuzujících obavy Unie v rámci nařízení o invazních nepůvodních druzích,
- Komise v průběhu roku 2024 dokončí hodnocení a posouzení dopadů, které je přípravou revize nařízení o označování textilií, aby spotřebitelům poskytla podrobné informace o přítomnosti pravých kožešin ve všech oděvech a souvisejících výrobcích, jako jsou oděvní doplňky. Na základě výsledků tohoto hodnocení a posouzení dopadů Komise zváží, zda je vhodné nařízení o označování textilií revidovat.